

Preventieprotocol Pesten OBS de Waarborg.

Pesten op school, hoe ga je er mee om?

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons.

Als iedereen zou weten wat het is om gepest te worden of de ouder(s), verzorger(s) te zijn van een gepest kind, zou het probleem serieus genomen moeten worden.

Pesten is altijd een actueel onderwerp. Zolang er mensen zijn, zal er pestgedrag zijn. Dat is echter geen reden om er niets aan te doen.

Het team van OBS de Waarborg wil pestgedrag serieus nemen en (preventief) aanpakken. Wij realiseren ons wat de gevolgen kunnen zijn voor slachtoffers van pestgedrag.

Om pesten en pestgedrag (preventief) aan te pakken is het van belang eerst in kaart te brengen wat pesten nu eigenlijk is.

Wat is pesten?

Onder pesten verstaan wij het volgende : "Pesten is een systematische, psychologische, fysieke of seksuele handeling van geweld door een leerling of een groep leerlingen t.o.v. een of meer klasgenoten, die niet (langer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen".

Kenmerken pesten

- Pesten gebeurt opzettelijk
- Pesten is bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel of mentaal)
- Bij pesten is er altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen (fysiek of verbaal sterkere personen kiezen minder weerbare personen als slachtoffer)
- Pesten gebeurt systematisch
- Pesten houdt niet vanzelf op, maar wordt erger als er niet wordt ingegrepen
- Pesten is van alle tijden en komt in alle groepen en culturen voor

Pesten t.o.v. plagen

Pesten is niet hetzelfde als plagen. Het is plagen als personen aan elkaar gewaagd zijn. Het is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend. Er is geen winnaar of verliezer. Vaak gaat het om een lolletje. Personen zijn dan ook in staat zichzelf te verdedigen, zijn weerbaar. Personen lopen geen (blijvende) fysieke, mentale of materiële schade op.

Het gebeurt bij iedereen.

Nieuwe vormen van pesten

Als gevolg van technologische ontwikkelingen, is onze samenleving de afgelopen jaren verrijkt met tal van nieuwe producten en diensten, zoals internet, e-mail, MSN, Hyves, mobiele telefoon etc.

Naast de vele voordelen die deze middelen bieden, kleeft er voor pesten en pestgedrag vervelende nadelen aan.

Deze middelen kunnen door pesters misbruikt worden om hun slachtoffers nog meer lastig te vallen. Het zgn. digitale pesten verschilt in bepaalde opzichten van het "traditionele pesten"; het kan namelijk op afstand, anoniem en non-stop gebeuren.

Het anoniem pesten is daarom veel moeilijker te achterhalen. Opvallend van deze wijze van pesten is, dat het taalgebruik veel harder is dan het directe pesten.

Op de Waarborg is MSN en dergelijke niet toegestaan.

Pesten, Hoe verder?

Om pesten en pestgedrag (preventief) aan te pakken heb je met de volgende personen te maken :

De leraar

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijke voor de aanpak van pesten op school. Van leerkrachten wordt verwacht dat zij vroegtijdig pestgedrag signaleren en effectief bestrijden.

In de groep wordt d.m.v. de Jij en ik Club regelmatig aandacht besteed aan pesten en pestgedrag. Daarnaast kunnen leerlingen "problemen" kenbaar maken d.m.v. briefjes in de postbus.

Mocht hier sprake zijn van pesten en pestgedrag, dan zal de leerkracht eerst met desbetreffende leerling in gesprek gaan om het probleem boven tafel te krijgen. In overleg met de leerling zal hier ook met de groep over gesproken worden en met de pester.

Ook wordt van leerkrachten verwacht dat zij signalen van ouders serieus nemen. De intern begeleider/het team kan de leerkracht ondersteunen bij het in kaart brengen van het pestgedrag. Er wordt dan een plan van aanpak opgesteld om het pestgedrag/pesten te bestrijden. Eventueel kunnen externe instanties zoals Lentis of Cedin erbij worden betrokken.

Het signaleren van pesten.

De pester

Om het pesten tegen te gaan, moeten leerkrachten eerst weten of en hoe er wordt gepest. Dit kunnen zij allereerst doen door steeds bedacht te zijn op signalen die kunnen wijzen op pestgedrag.

Veel voorkomende pesterijen die pesters met hun slachtoffers uithalen zijn:

- Volstrekt doodzwijgen
- Isoleren
- Psychisch en/of fysiek mishandelen
- Kring vormen of insluiten in de klas, gang of schoolplein
- Buiten school opwachten/achterna rijden naar huis
- Slaan/schoppen
- Klopjachten organiseren
- Als slaaf behandelen
- Bijnamen geven/altijd gebruiken
- Zogenaamd leuke opmerkingen maken
- Bezittingen afpakken/vernielen
- Cadeaus/geld eisen
- Jennen
- Slachtoffer voortdurend de schuld van iets geven
- Uitschelden/schreeuwen
- Opmerkingen maken over kleding/uiterlijk
- Beledigen
- Briefjes doorgeven
- E-mails/SMS berichten met bedreigende/beledigende inhoud sturen
- Steeds (mobiel) bellen

Deze lijst is helaas niet volledig en kan steeds worden aangepast en uitgebreid. Men kan het zo gek niet bedenken of leerlingen hebben het bedacht en gedaan.

Het kind dat gepest wordt

Kinderen die gepest worden zullen dat niet zo gemakkelijk zeggen tegen ouders en/of de leerkracht. Zij zijn bang dat ze niet serieus worden genomen, dat ze als zwak gezien worden of dat het pesten zal verergeren.

Het is daarom van belang alert te zijn op de signalen, ook (VOORAL) van het gepeste kind.

Signalen van het gepeste kind:

- Bang zijn om naar of van school te gaan
- Niet naar school willen gaan en voortdurend smoesjes verzinnen
- Smeken om naar school gebracht te worden
- Andere routes kiezen van en naar school
- Slechter presteren dan normaal
- Met kapotte spullen/kleren thuis komen
- Teruggetrokken gedrag vertonen
- Agressief worden naar andere kinderen toe
- Stoppen met eten
- Buikpijn/hoofdpijn
- Zichzelf in slaap huilen
- Nachtmeries hebben
- Hebben van schrammen/blauwe plekken
- Weigeren om te zeggen wat er aan de hand is

Een aantal signalen kunnen enkel thuis of juist alleen op school worden waargenomen. Dit vraagt alertheid en een open gesprekshouding van ouders en leerkrachten.

Wat te doen?

De pester

Alleen maatregelen op klassikaal niveau lossen het probleem niet op. Er zal op individueel en groepsniveau oplossingen moeten komen.

Ook de pester, het slachtoffer en de zwijgende middengroep hebben hulp nodig. Allereerst de hulp aan de pester. Dat de pester als eerste wordt genoemd heeft te maken met het stellen van de juiste prioriteiten. Het is namelijk de pester die het probleem veroorzaakt, niet het slachtoffer.

Uit onderzoek blijkt dat pesters fysiek en verbaal vaak sterker zijn dan hun klasgenoten. Ze zien hun slachtoffers als waardeloos, zijn agressief, hebben een gebrek aan zelfbeheersing en een positieve houding t.a.v. geweld.

Verder blijkt dat pesters niet geliefd zijn bij andere leerlingen (hoewel dat soms niet zo lijkt).

Ze gebruiken verschillen (uiterlijk, kleding, handicap, presteren etc.) als vals excuus om anderen het leven zuur te maken. In wezen hebben ze zondebokken nodig waarop zij hun frustraties af kunnen reageren. Pesters hebben doorgaans geen idee van wat ze aanrichten en hebben daardoor weinig schuldgevoelens. Het is ijdele hoop om van hen te verwachten dat zij vanzelf wel met het pesten ophouden.

Hulp is dus zeer noodzakelijk!

Deze hulp kan bestaan uit :

- Straffend gesprek
- Probleemoplossend gesprek/ aanreiken van wat wenselijk is
- Rollenspel
- Gesprek met ouders
- Training in sociale vaardigheden

Als deze hulp ontoereikend is gebleken, kan de directie besluiten tot schorsing of verwijdering.

Het gepeste kind

Zoals eerder beschreven staat, vertelt een kind dat gepest wordt vaak moeilijk dat het gepest wordt.

Als (m.b.v. de eerder beschreven signalen) inderdaad pestgedrag wordt vastgesteld, moeten er maatregelen genomen worden, want ook het slachtoffer heeft hulp nodig.

Hulp van ouders, de leerkracht en misschien zelfs van een externe instantie.

De ouders

Wat kunnen ouders doen als zij merken dat hun kind gepest wordt?

- Serieus nemen van het probleem, het kan ieder kind overkomen en
- Laat uw kind voortdurend weten dat u van hem/haar houdt
- Bespreek het probleem met de direct betrokken leerkracht van het kind
- Lees samen literatuur over pesten op school
- Beloon het kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen
- Laat het kind merken dat het ook sterke kanten of eigenschappen heeft
- Maak complimenten elke keer als het kind iets goed doet
- Stimuleer het kind tot het beoefenen van sport, zodat hij/zij in een spel kan uitblinken
- Houd de communicatie met het kind open en blijf dus in gesprek met het kind
- Geef aan dat het kind in eerste instantie het beste niet kan reageren; het gaat erom dat de pester voelt niet meer "beet" te hebben
- Bespreek welke situaties het kind het beste kan vermijden
- Steun het kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt
- Laat het kind opschrijven wat het heeft meegemaakt, om emoties te verwerken

- **Leer het kind voor zichzelf op te komen**
- **Geef het kind verantwoordelijkheden**
- **Bedenk samen met het kind antwoorden of pakkende opmerkingen**
- **Stimuleer het ontwikkelen van sociale vaardigheden**
- Laat het kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining

De leerkracht

Veel (bijna alle) van de tips voor de ouders gelden ook voor de leerkracht. Deze zijn hierboven gemarkeerd.

Maar de rol van de leerkracht gaat verder, omdat deze meer zicht heeft op de andere groepen, namelijk de pester en de zwijgende middengroep. En het gepeste kind misschien op een andere manier kent dan de ouders.

Daarom zet de leerkracht, naast in achtneming van bovenstaande tips, het **stappenplan** in werking.

STAPPENPLAN

- **Neem het probleem serieus**
Dit is de belangrijkste eerste stap van het plan
- **Voer een gesprek met het gepeste kind**
De leerkracht moet een serieuze luisterhouding aannemen. Het gedrag van zowel de pester als het slachtoffer moet veranderd worden. De leerkracht probeert samen met beiden tot oplossingen te komen, om beiden weerbaarder te maken zodat het kind zich kan beschermen.
- **Voer een gesprek met de pester**
De leerkracht moet proberen de oorzaken boven tafel te krijgen en laat duidelijk merken dat pesten niet geaccepteerd wordt.
- **Voer gesprekken met omstanders (de zwijgende middengroep)**
De leerkracht bespreekt met deze kinderen welke rol zij kunnen vervullen in het geval van pesten.
- **Neem gepaste maatregelen**
Zie gedeelte "de pester".
- **Voer een gesprek met de ouders over de voortgang**
De leerkracht bespreekt zowel met de ouders van het gepeste kind als met de ouders van het kind dat pest. Tijdens deze gesprekken wordt het stappenplan en het verdere pestprotocol besproken. Er wordt samen gekeken wat er tegen het probleem gedaan kan worden. Vorderingen worden regelmatig met ouders besproken, ouders en leerkracht blijven dus in contact.
- **Bespreek de kwestie in het team**
Pesten is een schoolbreed probleem, daarom dienen alle betrokkenen op de hoogte te zijn van pestproblemen (leerkrachten, vak- en invalleerkrachten).

- **Maak verslag van incidenten, de gesprekken en genomen maatregelen**
Op schrift gestelde gesprekken, maatregelen en incidenten geven houvast bij de gesprekken en een eventueel patroon kan beter herkend worden.
De gesprekken met ouders worden bijgehouden op het bespreekformulier en ondertekend door ouders. Bovendien is bij de overdracht naar een andere leerkracht, deze leerkracht ook goed op de hoogte.

Als bovenstaande het pesten niet kan wegnemen, is er nog de mogelijkheid tot het inschakelen van hulp via de GGD, LENTIS, CEDIN of jeugdhulpverlening.

Hulp aan de zwijgende middengroep

In woord en daad moet de school steeds het signaal afgeven dat pesten absoluut niet kan en dus normoverschrijdend gedrag is, waartegen een ieder stelling moet nemen.

De school werkt aan een klimaat waarbij leerlingen het voor elkaar opnemen in plaats van de pesters hun gang te laten gaan.

Hier volgen enkele tips om de zwijgende middengroep tot onze bondgenoot, in de strijd tegen pesten, te maken.

Tips voor leerkrachten.

- Het onderwerp pesten dient beleidsmatig aangepakt en regelmatig aan de orde gesteld te worden in de klas.
- Wijs de leerlingen op hun verantwoordelijkheid. Leerlingen uit de zwijgende middengroep kunnen en moeten opkomen voor kinderen die gepest worden.
- Als een leerkracht met de klas spreekt over pesten, is het in eerste instantie niet raadzaam om een peestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen. Als er meer vertrouwen ontstaat dan juist wel. Pesters hebben de neiging om zich anders niet betrokken te voelen of het niet op zichzelf te betrekken.
- Bij lessen over pesten is het voorbeeldgedrag van de leerkracht van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat :
waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar,
waar aanvaarding van verschillen wordt aangemoedigd,
waar ruzies worden uitgesproken en niet met geweld worden opgelost,
waar leerlingen in hun eigenheid worden gerespecteerd,
waar agressief gedrag van leerlingen, ouders en leerkrachten niet wordt geaccepteerd en waar leerkrachten duidelijk stelling nemen tegen dergelijke gedragingen.

Hulp aan ouders

Leerkrachten krijgen te maken met de ouders van slachtoffers, pesters en de zwijgende middengroep. De ouders van de slachtoffers zullen het meest geneigd zijn om de hulp van de school in te roepen, maar ook de ouders van de zwijgende middengroep zullen zich (misschien) zorgen maken. Pesten verziekt immers de sfeer in de klas.

Tips voor ouders

Adviezen van de school aan de ouders van de pester(s)

- Neem het probleem serieus. Raak niet in paniek, elk kind loopt kans pester te worden.
- Praat met het kind om achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak het kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Stimuleer tot het beoefenen van een sport om zijn/haar agressie vreedzaam kwijt te kunnen.
- Schakel evt. deskundige hulp in.

Adviezen van de school aan ouders van gepeste kinderen

- Bespreek het probleem met de direct betrokken leerkracht.
- Lees samen literatuur over pesten op school.
- Beloon het kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen, door sterke kanten en eigenschappen te benadrukken.
- Stimuleer het kind tot het beoefenen van sport, zodat hij/zij in een spel kan uitblinken.
- Houd de communicatie met het kind open en blijf dus in gesprek.
- Steun het kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Laat het kind opschrijven wat het heeft meegemaakt.
- Laat het kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining.

Adviezen van de school aan alle andere ouders

- Neem het probleem serieus, het kan ieder kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gezamenlijk probleem.
- Praat met het kind over school, relaties in de klas en vraag af en toe of er in de klas wordt gepest.
- Koppel informatie van het kind terug naar de school, wie pest er, wat doen zij en waarom.
- Corrigeer het kind als het voortdurend anderen buitensluit of als het meedoet met het pesten.
- Geef als ouders het goede voorbeeld, wees niet neerbuigend of respectloos t.o.v. anderen.
- Leer het kind voor anderen op te komen.